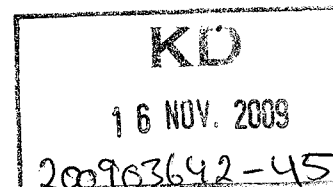

Levanger kommune

Rådmannen

Det kgl. Kunnskapsdepartement pb 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref:

Vår ref: HJK 2009/6747

Dato: 10.11.2009

HØRING - NOU 2009:18 Rett til læring. Innstilling fra utvalget for bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov

Herved oversendes høring på NOU 2009:18 Rett til læring fra Levanger kommune. saken ble behandlet i Driftskomiteen den 04.11.09 og saksutredning med vedtak og høringer fra rektorene og PPT i Levanger er vedlagt.

Med hilsen

Hans Jakob Krabseth
skolefaglig ansvarlig

1 vedlegg

Levanger kommune

Sakspapir

NOU 2009:18; Rett til læring. Høring

Saksbehandler: Hans Jakob Krabseth	Arkivref:
E-post: hans.jakob.krabseth@levanger.kommune.no	2009/6747 - /
Tlf.: 74052706	

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Driftskomiteen i Levanger		

Rådmannens forslag til vedtak:

Tidlig innsats og forebygging:

Levanger kommune er enig med utvalget i at tidlig innsats og forebygging er viktig for å snu trenden med økende spesialundervisning særlig oppover i klassetrinnene. Om enkeltforslag vil en nevne følgende:

- Intensjonen med å innføre en pliktig språkkartlegging for 3, 4, og 5 åringer støttes. Dette representerer en vesentlig forbedring i forhold til dagens praksis fordi språk er det viktigste verktøy for utvikling og læring.
- Læringsboka: Dette forslaget må utredes mer. Forslaget må ses i sammenheng med forslaget om reduksjon av dokumentasjons- og rapporteringsplikten. Læringsboka framstår som et universelt tiltak, som dermed kan tjene til tidlig identifisering av behov for tilrettelegging, samtidig som at den kan innrettes slik at den dokumenterer mestring, altså læringsutbytte.
- Forslaget om at det jobbes kontinuerlig med avbyråkratisering for å frigjøre ressurser til gjennom å begrense dokumentasjons- og rapporteringsarbeidet støttes.
- Levanger kommune er enig i at det trengs en tydeliggjøringen av skole- og barnehageeiers plikt til å følge barnets utvikling kontinuerlig og systematisk.
- Levanger kommune støtter at det opprettes en ressursbank med varierte verktøy til støtte for skoler og barnehager

Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringa:

- Levanger kommune støtter at retten til spesialundervisning erstattes av en rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen. Retten utløses som i dag når eleven ikke har tilfredsstillende læringsutbytte.

- Dersom det er klart hvilken tilrettelegging det er behov for og skole, foresatte og PP-tjenesten er enige om tiltakene, foreslår utvalget at vedtak om ekstra tilrettelegging i opplæringen kan fattes uten sakkyndig vurdering. Levanger kommune støtter dette forslaget.

Tilpassede og fleksible opplæringsløp.

Hovedhensikten med dette kapitlet er å gjøre grunnopplæringen mer tilpasningsdyktig og fleksibel. Det mener utvalget kan skje bla. ved at læreplanverket for Kunnskapsløftet tydeliggjøres og forbedres. Levanger kommune støtter her utvalgets vurderinger.

PP-tjenesten og Statped tettere på.

- Levanger kommune støtter utvalgets forslag om at PP-tjenesten i framtiden skal være tettere på barnehage og skole. En er også enig i at det vil kunne føre til en bedre utnyttelse av de knappe ressurser som er til disposisjon.
- Videre støtter en utvalgets forslag om at støtteapparatet må organiseres slik at det må være en klar oppgavefordeling mellom de ulike tilbyderne. Dersom det fjernes spisskompetanse på statlige sentra, må det sikres at denne kompetansen finnes lokalt.
- Alle de fire nyopprettete kompetansesentra må ha breddekompetanse og kunne betjene sitt nærområde på alle fagområder.

Helhet krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid.

Levanger kommune støtter utvalget når det sier at for å få bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov er det nødvendig med tverrfaglig og tverretatlig samarbeid for å utnytte den gevinst som ligger i samhandling. En utvikling mot bedre samarbeid vil også gi en større sammenheng i tilbudet for den enkelte elev.

Økt kompetanse på alle nivåer.

Levanger kommune er enig i at den allmenne kvalifiseringen i relevante grunnutdanninger må styrkes ut fra behovet for kompetanse knyttet til ekstra tilrettelegging i opplæringen. Det er viktig at kompetansen nærest eleven økes slik at også kompetansen kommer "tett på" der elevene er. Det er også positivt at etter- og utdanninga styrkes, men det er i dag for dårlige ordninger mht frikjøp ved etter- og videreutdanning. Staten må være tydelig på at når man prioriterer tiltaksområder, så må de følges opp økonomisk.

Hjemmel/bakgrunn for saken:

Ingen

Vedlegg:

NOU 2009: 18. Rett til læring.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/nouer/2009/nou-2009-18.html?id=570566>

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Uttalelse fra Faglab skole:

Uttalelse fra PPT

Saksopplysninger:

NOU 2009:18 Rett til læring er en innstilling fra et utvalg som har sett på hvordan en kan få bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov. Utvalget har vært ledet av kommunaldirektør for oppvekst og utdanning i Trondheim Jorid Midtlyng og har derfor fått navnet Midtlyngutvalget. Utvalget, som har gjennomgått organisering, ressursbruk og resultater av spesialundervisninga, la fram sin innstilling den 2. juli i år.

Innstillingen, som er et forholdsvis omfattende dokument, inneholder hele 60 forslag for å gjøre barnehager og skoler bedre rustet til å styrke læringsutbyttet til barn og unge med behov for særskilt hjelp og støtte. Hovedgrepet er å forbedre de allmenne ordningene fremfor å utvikle stadig flere spesialiserte ordninger, samtidig som spesialisert kompetanse i mye større grad skal brukes innenfor de allmenne ordningene.

Forslagene er nå ute på høring med høringsfrist 27.11.2009

I og med at dette er en viktig innstilling som kommer til å få svært mye å si for norsk skoleutvikling framover, har vi i Levanger valgt å avsette tid til å diskutere de nye forslagene i Faglab skole og i PPT. Disse uttalelsene danner bakgrunn for rådmannens arbeid med innstillingen.

Midtlyngutvalget slår fast at en av fire barn og unge trenger ekstra oppfølging og tilrettelegging, periodevis eller kontinuerlig, for å oppnå tilstrekkelig utbytte av opplæringen. Utvalget er bekymret over denne utviklinga og over at bare halvparten av de som trenger det får den hjelpen og støtten de har behov for.

Utvalgets leder Jorid Midtlyng sier:

”Elever er mer forskjellige enn det dagens barnehage og skole tar utgangspunkt i. En opplæring som organiseres ut fra forestillingen om normaleleven, eller som ensidig reflekterer majoritetskulturens verdier og erfaringsverden, vil ikke kunne gi en likeverdig opplæring der alle barns og elevers rett til læring ivaretas”

Utvalgets mandat er bredt og sammensatt. Utvalget skal blant annet vurdere spesialundervisningens organisering, ressursbruk og resultater og om den ordinære opplæringen legger til rette for læring og utvikling for barn, unge og voksne med særskilte behov. På bakgrunn av analyser og vurderinger skal utvalget legge fram forslag til bedre organisering og effektiv ressursbruk i en helhetlig tiltakskjede, der fordelingen av ansvar, oppgaver og rolle skal bidra til målrettet og koordinert hjelp nærmest mulig brukeren. Utvalgets forslag skal fremmes innenfor eksisterende ressursrammer.

Utvalget bygger sin innstilling på fire sentrale utfordringer når det gjelder evnen til å gi tilpasset og likeverdig opplæring i en inkluderende barnehage/skole for alle:

- **Ensretting og mangel på hensyn til mangfoldet:** Barnehager og skoler forstår og behandler mennesker mer likt enn mangfoldet tilsier. I for stor grad tar man ikke hensyn til eller har forståelse for variasjon og ulikhet mellom mennesker.
- **Ulik forståelse og praktisering av regelverket:** Regelverket forstås og praktiseres ulikt fra kommune til kommune, fra skole til skole og innad på samme skole. Dette bidrar til store variasjoner i kvaliteten på opplæringen. Problemet er ikke nødvendigvis regelverket i seg selv, men heller måten det etterleves på.
- **Mangel på samordning og samarbeidskompetanse:** Opplæringen og hjelpeapparatet består av ulike instanser med delansvar for tiltak overfor barn, unge og voksne med særskilte behov. Ofte samvirker disse ikke godt nok med hverandre eller med barnehage og skole. Konsekvensen er at det utføres dobbeltarbeid, at det mangler helhet og sammenheng i tilbudet og at informasjon mangler og at foresatte i mange tilfeller blir sittende igjen med koordineringsansvaret.
- **Forhold knyttet til den spesialpedagogiske innsatsen:** Praktiseringen av spesialundervisning gjør at begrepet har fått et uklart innhold, at den spesialpedagogiske innsatsen kommer for sent og at sammenhengen fra kartlegging/utredning og konkret pedagogisk handling ikke blir ivaretatt godt nok.

På grunnlag av mandat og utredning har utvalget lagt fram 60 forslag til forbedringer av opplæringstilbudet for målgruppa. Disse omfatter forslag til endringer i innhold, tilrettelegging og organisering av opplæringstilbudene og opplæringsretten, organisering av støttesystemet, samarbeid mellom aktører og utdanningsnivå og til styrking av kompetansen på ulike opplæringsnivå. Under følger en oppsummering av de forslag som utvalget har kommet med. Utvalget konsentrerer seg om følgende seks strategiske områder når forslagene skal utformes:

1. Tidlig innsats og forebygging

Barnehage- og skoleeier får en plikt til kontinuerlig og systematisk oppfølging av barns og elevers utvikling, læring og læringsmiljø. Det utvikles en ressursbank med varierte verktøy som en støtte for barnehager og skoler i oppfølgingen av barn og elever. *Læringsboka* innføres som felles verktøy for tidlig innsats og oppfølging. Boka følger barnets og elevens utvikling, læring og læringsmiljø gjennom barnehage, grunnskole og videregående opplæring.

2. Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringa

Retten til spesialundervisning erstattes av en rett til *ekstra tilrettelegging i opplæringen*. Retten utløses som i dag når eleven ikke har tilfredsstillende læringsutbytte. Tilretteleggingen skjer gjennom bruk av personellressurser, materielle ressurser og organisatoriske tiltak. Dersom det er klart hvilken tilrettelegging det er behov for og skole, foresatte og PP-tjenesten er enige om tiltakene, foreslår utvalget at vedtak om ekstra tilrettelegging i opplæringen kan fattes uten sakkyndig vurdering

3. Tilpassede og fleksible opplæringsløp

Alle elever i yrkesfaglige utdanningsprogrammer får tilbud om et 2+2-løp uavhengig av om de får læreplass eller ikke. Dersom eleven ikke får plass i lærebedrift, skal fylkeskommunen

utvikle et tilbud med to års varighet på linje med opplæring i bedrift, eksempelvis gjennom en elevbedrift. Fylkeskommunene videreutvikler og gjør opplæringstilbud med avvik fra læreplanen tilgjengelig for elever som ved overgang fra grunnskole til videregående opplæring ikke har forutsetninger for studie- eller yrkeskompetanse.

4. PP-tjenesten og Statped tettere på

Utvalget foreslår en klarere ansvarsfordeling mellom PP-tjenesten og statlig spesialpedagogisk støttesystem (Statped). PP-tjenesten skal være tettere på barnehager og skoler, og videreutvikle kompetanse på læringsmiljø, problematferd og sammensatte lærevansker (områder med høy forekomst). Statped organiseres i fire spesialpedagogiske regionsentre (Sørøst, Vest, Midt og Nord). Disse bistår kommunene med spesialisert kompetanse på områdene syn, hørsel, språk/tale/kommunikasjon, ervervet hjerneskade og omfattende og sammensatte lærevansker. Som en følge av at regionsentrene skal arbeide med områder med lav forekomst, foreslås sentrene/avdelingene for sammensatte lærevansker avvirket i sin nåværende form.

5. Helhet krever tverrfaglig og tverretattlig samarbeid

Bestemmelser om individuell plan hjemles i barnehageloven og opplæringsloven, og bestemmelsene i dagens særlover om individuell plan harmoniseres i de aktuelle lovverkene. Det innføres rett til én tjenesteyter (personlig koordinator) ved behov for langvarige og koordinerte tjenester. Det foretas en grenseoppgang mellom spesialisttjenesten innenfor opplæringssektoren (spesialpedagogiske regionsentre) og spesialisthelsetjenestene (barne- og ungdomsklinikkene) knyttet til deres ansvar og oppgaver overfor kommunene.

0

6. Økt kompetanse på alle nivåer

Den allmenne kvalifiseringen i relevante grunnutdanninger styrkes ut fra behovet for kompetanse knyttet til ekstra tilrettelegging i opplæringen, herunder spesialpedagogiske emner. Barnehager og skoler skal kunne håndtere utfordringer med relativt høy forekomst, eksempelvis knyttet til begynneropplæring (lesing, skriving, regning) og samspillvansker/psykiske vansker. Profesjonsorienteringen i de disiplinorienterte masterutdanningene styrkes når det gjelder praktisk-pedagogisk orientering, krav til praksis i studiene og rådgivning ved starten av yrkeskarrieren

Vurdering:

Det er svært mange gode og interessante forslag i utredningen om hvordan en kan få bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov. Rådmannen har i hovedsak valgt å kommentere forslag som gjelder barnehagen og grunnskolen. En har ikke hatt som mål å mene noe om alle 60 forslagene i utredningen, men heller kommentere hver av de 6 strategiområdene som omtales i utvalget.

Tidlig innsats og forebygging: Rådmannen er enig med utvalget i at tidlig innsats og forebygging er viktig for å snu trenden med økende spesialundervisning særlig oppover i klassetrinnene. Et godt utgangspunkt øker sannsynligheten for å lykkes med videre skolegang, studier og arbeid. Derfor må en slutte med "å vente og se" slik som undersøkelser viser at

norsk skole har tendens til. Det må nå legges tilrette for tidlig intervensjon for å avverge eventuelle større og komplekse problemer hos barn og unge. Om enkeltforslag vil en derfor si følgende:

- Rådmannen er enig i at det trengs en tydeliggjøring av skole- og barnehageeiers plikt til å følge barnets utvikling kontinuerlig og systematisk.
- Rådmannen støter at det opprettes en ressursbank med varierte verktøy til støtte for skoler og barnehager.
- Rådmannen støtter intensjonen med å innføre en pliktig språkkartlegging for 3, 4, og 5 åringer. Dette representerer en vesentlig forbedring i forhold til dagens praksis fordi språk er det viktigste verktøy for utvikling og læring.
- Læringsboka: Dette må utredes mer. Forslaget må ses i sammenheng med forslaget om reduksjon av dokumentasjons- og rapporteringsplikten. Læringsboka framstår som et universelt tiltak, som dermed kan tjene til tidlig identifisering av behov for tilrettelegging, samtidig som at den kan innrettes slik at den dokumenterer mestring, altså læringsutbytte.
- Rådmannen er enig i at det bør jobbes kontinuerlig med avbyråkratisering for å frigjøre ressurser til arbeid der eleven er gjennom at dokumentasjons- og rapporteringsarbeidet begrenses.

Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringa: Rådmannen er enig i intensjonen om at de allmenne ordningene må styrkes fremfor å utvikle stadig flere spesialiserte ordninger. Derfor støtter rådmannen utvalgets forslag om at retten til spesialundervisning erstattes av en rett til *ekstra tilrettelegging i opplæringen*. Retten utløses som i dag når eleven ikke har tilfredsstillende læringsutbytte. Tilretteleggingen skjer gjennom bruk av personellressurser, materielle ressurser og organisatoriske tiltak. Rådmannen støtter også utvalgets forslag om at dersom det er klart hvilken tilrettelegging det er behov for og skole, foresatte og PP-tjenesten er enige om tiltakene, så kan vedtak om ekstra tilrettelegging i opplæringen fattes uten sakkyndig vurdering. Dette vil kunne begrense antall sakkyndige utredninger og således føre til en vridning av PPT's ressurser fra tunge sakkyndige vurderinger over til mer veiledning og tilrettelegging på skolenivå for barn og elever i risikogruppene. Rådmannen mener at det siste er viktig for å nå intensjonen om tidlig intervensjon/innsats.

Tilpassede og fleksible opplæringsløp. Hovedhensikten med dette kapitlet er å gjøre grunnopplæringen mer tilpasningsdyktig og fleksibel. Det mener utvalget kan skje bla. ved at læreplanverket for Kunnskapsløftet tydeliggjøres og forbedres. Rådmannen støtter her utvalgets vurderinger.

PP-tjenesten og Statped tettere på. Rådmannen støtter utvalgets forslag om at PP-tjenesten i framtiden skal være tettere på barnehage og skole. En er også enig i at det vil kunne føre til en bedre utnyttelse av de knappe ressurser som er til disposisjon. Videre støtter en utvalgets forslag om at støtteapparatet må organiseres slik at det må være en klar oppgavefordeling mellom de ulike tilbyderne. Dersom det fjernes spisskompetanse på statlige sentra, må det sikres at denne kompetansen finnes lokalt. Videre må alle de fire nyopprettede kompetansesentra ha breddekompetanse, og kunne betjene sitt nærområde på alle fagområder.

Helhet krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid. Det at hjelpeapparatet består av ulike instanser med delansvar både lokalt og sentralt er i følge utvalget en realitet. For å hindre denne manglende helhetstenkning blir det derfor nødvendig med tverrfaglig og tverretatlig samarbeid for å utnytte den gevinst som ligger i samhandling framfor dobbeltarbeid. En utvikling mot bedre samarbeid vil også gi en større sammenheng i tilbudet for den enkelte elev. Rådmannen mener at ikke minst det siste er viktig her.

Økt kompetanse på alle nivåer. Rådmannen er enig i at den allmenne kvalifiseringen i relevante grunnutdanninger må styrkes ut fra behovet for kompetanse knyttet til ekstra tilrettelegging i opplæringen. Det er viktig at kompetansen nærest eleven økes slik at også kompetansen kommer "tett på" der elevene er. Ellers er rådmannen positiv til at etter- og utdanninga styrkes, men mener det i dag er for dårlige ordninger mht frikjøp og økonomi ved etter- og videreutdanning. Man må være tydelig på at når staten prioriterer tiltaksområder, så må de følges opp økonomisk.

Saksprotokoll i Driftskomiteen i Levanger - 04.11.2009

Forslag i møte:

Ingen.

Avstemning:

Rådmannens forslag til vedtak enstemmig vedtatt.

VEDTAK:

Tidlig innsats og forebygging:

Levanger kommune er enig med utvalget i at tidlig innsats og forebygging er viktig for å snu trenden med økende spesialundervisning særlig oppover i klassetrinnene. Om enkeltforslag vil en nevne følgende:

- Intensjonen med å innføre en pliktig språkkartlegging for 3, 4, og 5 åringer støttes. Dette representerer en vesentlig forbedring i forhold til dagens praksis fordi språk er det viktigste verktøy for utvikling og læring.
- Læringsboka: Dette forslaget må utredes mer. Forslaget må ses i sammenheng med forslaget om reduksjon av dokumentasjons- og rapporteringsplikten. Læringsboka framstår som et universelt tiltak, som dermed kan tjene til tidlig identifisering av behov for tilrettelegging, samtidig som at den kan innrettes slik at den dokumenterer mestring, altså læringsutbytte.
- Forslaget om at det jobbes kontinuerlig med avbyråkratisering for å frigjøre ressurser til gjennom å begrense dokumentasjons- og rapporteringsarbeidet støttes.
- Levanger kommune er enig i at det trengs en tydeliggjøringen av skole- og barnehageeiers plikt til å følge barnets utvikling kontinuerlig og systematisk.
- Levanger kommune støtter at det opprettes en ressursbank med varierte verktøy til støtte for skoler og barnehager

Rett til ekstra tilrettelegning i opplæringa:

- Levanger kommune støtter at retten til spesialundervisning erstattes av en rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen. Retten utløses som i dag når eleven ikke har tilfredsstillende læringsutbytte.
- Dersom det er klart hvilken tilrettelegging det er behov for og skole, foresatte og PP-tjenesten er enige om tiltakene, foreslår utvalget at vedtak om ekstra tilrettelegging i opplæringen kan fattes uten sakkyndig vurdering. Levanger kommune støtter dette forslaget.

Tilpassede og fleksible opplæringsløp.

Hovedhensikten med dette kapitlet er å gjøre grunnopplæringen mer tilpasningsdyktig og fleksibel. Det mener utvalget kan skje bla. ved at læreplanverket for Kunnskapsløftet tydeliggjøres og forbedres. Levanger kommune støtter her utvalgets vurderinger.

PP-tjenesten og Statped tettere på.

- Levanger kommune støtter utvalgets forslag om at PP-tjenesten i framtiden skal være tettere på barnehage og skole. En er også enig i at det vil kunne føre til en bedre utnyttelse av de knappe ressurser som er til disposisjon.
- Videre støtter en utvalgets forslag om at støtteapparatet må organiseres slik at det må være en klar oppgavefordeling mellom de ulike tilbyderne. Dersom det fjernes spisskompetanse på statlige sentra, må det sikres at denne kompetansen finnes lokalt.
- Alle de fire nyoppretta kompetansesentra må ha breddekompetanse og kunne betjene sitt nærområde på alle fagområder.

Helhet krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid.

Levanger kommune støtter utvalget når det sier at for å få bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov er det nødvendig med tverrfaglig og tverretatlig samarbeid for å utnytte den gevinst som ligger i samhandling. En utvikling mot bedre samarbeid vil også gi en større sammenheng i tilbudet for den enkelte elev.

Økt kompetanse på alle nivåer.

Levanger kommune er enig i at den allmenne kvalifiseringen i relevante grunnutdanninger må styrkes ut fra behovet for kompetanse knyttet til ekstra tilrettelegging i opplæringen. Det er viktig at kompetansen nærest eleven økes slik at også kompetansen kommer "tett på" der elevene er. Det er også positivt at etter- og utdanninga styrkes, men det er i dag for dårlige ordninger mht frikjøp ved etter- og videreutdanning. Staten må være tydelig på at når mann prioriterer tiltaksområder, så må de følges opp økonomisk.

VEDLEGG TIL SAKEN:

Vedlegg 1 HØRING FRA REKTORENE I LEVANGER:

GRUPPE 1:

Tidlig innsats og forebygging. (Kap. 13)

Generelt: Gruppa synes at utvalgets forslag er svært interessante. Begrepene primær/universell forebygging, sekundær/selektert forebygging og tertiær/indikert forebygging bør implementeres i skole/barnehage, ettersom disse representerer en nyttig grunnforståelse i forhold til å identifisere nivå på tiltak og sammenhengen mellom dem. Blant annet kommer denne forståelsen til nytte i kap. 14, som handler om et "utvidet" rett til spesiell tilrettelegging for barn/elever i risiko,- altså på sekundært/selektert nivå, sk "gråsonebarn/elever)

- Tydeliggjøringen av skole- og barnehageeiers plikt til å følge barnets utvikling kontinuerlig og systematisk representerer en skjerping av dagens regelverk.
- "Ressursbank" med kompetanse og varierte verktøy anerkjenner skolens- og barnehagens behov for støtte i oppfølgingen av barn/elever.
- Plikt til språkkartlegging: Intensjonen er meget god, og representerer ev vesentlig forbedring fra dagens praksis. Språk er det viktigste verktøy for utvikling og læring.
- Læringsboka: Dette må utredes mer. Forslaget må ses i sammenheng med forslaget om reduksjon av dokumentasjons- og rapporteringsplikten. Læringsboka framstår som et universelt tiltak, som dermed kan tjene til tidlig identifisering av behov for tilrettelegging, samtidig som at den kan innrettes slik at den dokumenterer mestring, altså læringsutbytte.
- Gruppa er enig i at det bør jobbes kontinuerlig med avbyråkratisering for å frigjøre ressurser til arbeid der eleven er.

Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen (Kap 14)

Generelt: Gruppa mener at forslagene er interessante, og forstår forslagene som et forsøk på gi rettigheter som sikrer en tidligere innsats og intervensjon for barn/elever i risiko. I dag er det for høy terskel for spesialundervisning og for mange barn/elever som "faller mellom to stoler"- mellom "vanlig opplæring" og spesialundervisning. En rett til spesiell tilrettelegging innebærer en ressursvridning som på sikt vil bidra til at færre elever gjennomgår en suksessiv skjevutvikling i sin læringskurve og skoletrivsel. Gruppa mener at forslaget representerer en videreføring av opplæringslovens § 1-2, som stadfester alle elevers rett til tilpasset opplæring som et universelt tiltak.

En gjennomføring av utvalgets forslag i kap. 14 vil etter gruppas mening kreve både kompetanse, ressurser og "kultur for tidlig innsats vs å vente og se". Vi har tillit til at skolen i stor grad vet å sette inn riktige tiltak tidlig, men har forståelse for at det kan være bekymring for at forskjellene mellom kommuner/skoler/lærere ikke nødvendigvis blir mindre med enda mer differensierte virkemidler.

Gruppen ser at intensjonene i kap. 14 vil medføre at flere elever får rett til tilrettelegging og at ressursbehovet til dette vil stige vesentlig. Likevel vil dette være en samfunnsøkonomisk suksess.

Saksforeberedelsen, slik den står beskrevet i forslaget, mener vi sikrer en "secon opinion" og nødvendig veiledning, ettersom tiltaket skal drøftes med PPT. Retten til sakkyndig vurdering er ivarettatt som i dag, mener vi. Gruppen er enig med utvalget i at det er behov for en vridning av PPT's ressurser fra tunge sakkyndige vurderinger til mer veiledning og tilrettelegging på selektert nivå/ altså for barn/elever i risiko.

Raf: Marit E. Aksnes

Gruppe 2

Gruppeoppgaver faglab 14.10.09

Generelle kommentarer

- **allmennpedagogisk løsninger vs segregering**

jfr sitat Midtlyng – Vi må ikke være så redd for begrepet "segregering" – skolen må favne bredere i sitt opplæringstilbud – mer tilpassa den elevvariasjon vi møter i skolene våre.

Allmennpedagogiske og spesialpedagogiske løsninger går hand i hand.

OBS! Vi må ikke blande begrepene segregering / spesialundervisning.

Vi er skeptisk dersom nye ordninger / begrep kan redusere elevenes lovlige rettigheter.

- **økonomi**

Det må garanteres at evt frigjorte midler må beholdes innen sektoren. Statlige vedtak har vel aldri vært fullfinansiert for kommunene tidligere, det er det vel ingen grunn til å tro nå, heller.

- **kap 15 – tilpassa & fleksible opplæringsløp**

Kulepunkt 1 – helt enig, men bør også omfatte læreplanverkets generelle del

Kulepunkt 3 – enig – Læringsboka kan være et viktig verktøy for å sikre gode overganger, men den må være i så begrensa omfang at den faktisk blir et godt verktøy.

Forøvrig kan det tas inn behovet for videre utvikling av ungdomstrinnets innhold, men vi vil også påpeke betydningen av å opprettholde trykk på det grunnleggende ferdigheter

- **kap 16 – PP-tjenesten og Statped tettere på**

Kulepunkt 1 – enig, men ppt må ha kompetanse på **språk**, egentlig flere også

Vedr Statped – Dersom det fjernes spisskompetanse på statlige sentra, må det sikres at denne kompetansen finnes lokalt. Videre må alle fire sentra ha breddekompetanse, og kunne betjene sitt nærområdet på alle fagområder.

Faglab. 14.10.09

Referat fra gruppe 3

2 x Lillian + Torje

Generell kommentar

MÅLET må være: bedre læring for flere i ordinær undervisning! Dvs styrke allmennpedagogiske tiltak for å kunne inkludere alle elever i ordinær klasse/gruppe framfor segregering gjennom spesialpedagogiske tiltak.

Gruppen er derfor enig i

- At det satses på å styrke allmennpedagogiske tiltak
 - Redusere antall enkeltvedtak
 - Kompetanseheving mht grensegang mellom TPO og IOP (i PPT og skole)
 - Tiltak rettet mot enkeltelever i løpet av et skoleår trenger ikke være spesialundervisning
- Å knytte PPT nærmere den enkelte skole(tettere på)
- Retten til spesialundervisning erstattes av rett til ekstra tilrettelegging i opplæringa

Økonomi:

- Forslagene krever styrket økonomi
 - Innføring av læringsboka
 - PPT tettere på
 - Økt spesialpedagogisk allmennkompetanse i skolene
 - Økt spisskompetanse i skolene
 - Økt pdeagotetthet

Kap 17 ang IP:

- Informert samtykke fra foreldre
 - Ikke alltid nødvendig, NB! styrke lærerens profesjon
- Innføres en rett til personlig koordinator
 - Enig, denne personen må jobbe sentralt i kommunen, IKKE skolens representant i ansvarsgruppa
- Tydelig grenseoppgang av ansvar innenfor feltet
 - Enig
- PPT får selvstendig henvisningsrett til BUPP
 - Enig
- Klargjøring for ansvar for tilbud etter skoletid
 - Løses gjennom IP og personlig koordinator

Kap 18 ang økt kompetanse på alle nivå

Grappa stiller spørsmål om alle lærere trenger videre- og etterutdanning. Det er mange meget godt kvalifiserte lærere i skolen, men man trenger flere lærere for å øke læringsutbytte for flere elever. Det er for dårlige ordninger mht frikjøp og økonomi ved etter- og videreutdanning. Man må være tydelig på å prioritere tiltaksområder og følge opp økonomisk.

Grappa støtter de 13 tiltakspunktene med følgende bemerkninger: i punkt 5 bør vurdering tilføyes, punkt 9 er for lite spesifikt (for hvem og når?), punkt 10, 11 og 13 har vi ingen formening om.

Lillian E F
referent

Vedlegg 2:

HØRING FRA PPT LEVANGER ANG. NOU 2009: 18 Rett til læring ,

NOU 2009:18 Rett til læring bygger på ny og interessant forskning og dokumentasjon. Det er et stort og omfattende dokument som munner ut i mange endringsforslag. PPT Levanger mener det er mye positivt og interessant i denne meldingen. I noen grad ser det ut til at endringsforslagene ikke har tatt full høyde for den dokumentasjonen som den bygger på.

Vi kan ikke se at Midtlyngutvalget nevner rettstilstanden for elever med spesialundervisning. Likedan savner vi forslag og tiltak mot segregering, og forslag til effektive spesialpedagogiske tiltak, ut fra internasjonale publiserte effektstudier (eks Hemil-senteret, Atferdssenteret og Lesesenteret som benytter dokumenterte effektive spesialpedagogiske tiltak).

Fylkesmannen bør gis veiledningsansvar overfor skoleeiere når det gjelder rammene for det nasjonale lovverket, dvs grensene for det lokale selvstyret.

1. Navneendring fra Spesialundervisning til "Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen".

PPT går ikke inn for det nye navneforslaget.

Alle barn/elever skal få tilrettelegginger/tilpasninger, og så skal noen ha rett til "ekstra tilrettelegging".

Begrepet skaper forvirring i forhold til grensen mellom når det er ekstra ordinær tilrettelegging og når det er "rett til ekstra tilrettelegging" i spesialpedagogisk sammenheng.

Den totale forvirringen kommer når det i tillegg foreslås at det kan gjøres enkeltvedtak på "ekstra tilrettelegging" uten en sakkyndig vurdering, og en med sakkyndig vurdering.

Fylkesmennene i Norge har ført tilsyn med kommuner og funnet avvik nettopp ifht enkeltelevers rettssikkerhet. Det er helt ulogisk å tro at man kan øke læringsutbytte ved å forkludre en rettighet. Dette svekker enkeltelevens og foreldrenes rettssikkerhet.

Vi støtter Bente Hagtveits merknad: *«Det framstår i utvalgets forslag som mer uklart når rett til «ekstra tilrettelegging» inntreffer og hvem den skal gjelde for, enn i gjeldende bestemmelse i opplæringsloven om rett til spesialundervisning. Forslaget kan samlet sett forstås som en forskyvning fra å vektlegge en individuell rett til å vektlegge skolens plikt».*

Fylkesmannen i Nord-tr.lag og vår kommune har jobbet intensivt for å bedre forholdene etter tilsynene. Vi mener at arbeidet vil føre til at elever får et bedre utbytte av opplæringen (spesialundervisningen). Det handler både om sammenheng mellom de ulike dokumentene men mest pga tydeligere og målbare IOP-mål/ halvårsrapporter og sakkyndige vurderinger.

2. Ansatte i PPT; det er manglende nasjonale normer for PPT både i forhold til antall ansatte vs innbyggere og krav til utdanning. Se kommentarer på pkt 3 og under kap.16.

3. Barn og elever på ventelister for å få hjelp hos PPT.

Barna/elevene får ikke den hjelpen de har rett til. De står opp til 1 år på venteliste pr i dag, uten at det foreslås tiltak knyttet direkte opp til disse barna. Bemanningen i ppt må styrkes for å gi disse barna/elevene rett hjelp til rett tid (tidlig innsats). Juridisk er dette avvik ifht forvaltningsloven § 11a. Her forutsettes det at sakene tas uten ubegrunnet opphold (1-3 mnd). Disse barna/elevene kan ikke vente, hverken 12 mnd, eller på om det etter omstillingene blir penger/personer til gode for evt styrking av pp-tjenesten.

4. Mer nærhet til brukerne er ikke mulig ut fra dagens situasjon med arb.press i PPT, og heller ikke ut fra det som helhetlig er foreslått i NOU 2009:18. Det krever betydelig bemanningsøkning.

Vi gjengir punktene med utvalgets forslag med våre kommentarer:

Kapittel 13 Tidlig innsats og forebygging

- Barnehage- og skoleeier får plikt til kontinuerlig og systematisk oppfølging av barns og elevers utvikling, læring og læringsmiljø. **Kommentarer: Bra**

- Det utvikles en ressursbank med varierte verktøy som en støtte for barnehager og skoler i oppfølgingen av barn og elever. **Kommentarer: Bra**
- Kommunen får plikt til å sikre språkkartlegging av barn omkring fylte tre, fire og fem år. For tospråklige barn må begge språk kartlegges. **Kommentarer: Bra**

Hvem gjør hva når og med hvilket verktøy i kommunen? Det må skilles mellom screening, kartlegging og sertifiserte tester.

Kommuner med mange tospråklige som skal kartlegges i begge språk er en utfordring for lærere og fagfolk i dag. Det handler både tid, men også om kartleggingsverktøy på alle språk. Kartleggingen må starte fra 0-1 år, hvis målet er å forhindre skjevutvikling og tidlig innsats. (Helse har i dag mange konsultasjoner det 1. leveåret).

- *Læringsboka* innføres som felles verktøy for tidlig innsats og oppfølging. Boka følger barnets og elevens utvikling, læring og læringsmiljø gjennom barnehage, grunnskole og videregående opplæring. **Kommentar:** veldig positivt. Hensikten med læringsboka vil få konsekvenser for hva som skal skrives i den og av hvem. Og hvem "eier" boka? Hvordan skal boken brukes, eks ved overganger.
- Det gjennomføres foreldresamtaler minimum to ganger per år også i barnehagen.
- Dokumentasjons- og rapporteringsarbeid i barnehage og skole begrenses til det som tjener barnets og elevens utvikling, læring og læringsmiljø. Omfanget av dokumentasjons- og rapporteringssystemer må derfor gjennomgå med sikte på å skape mer sammenheng og frigjøre ressurser til lærings- og utviklingsarbeid.

Kommentarer:

Det er et stort språk mellom første kulepunkt med ordet "plikt til", og siste kulepunkt "begrenses til". Systematisk oppfølging krever dokumentasjon. Begrensningene skal gå i forhold til det som tjener barnets utvikling, læring og læringsmiljø. Hvem skal avgjøre det, og hva gjøres som ikke er til barnets utvikling, læring og læringsmiljø? PPT hadde ønsket at det hadde vært satt standarder. Ut fra vår kommentar på første ledd i kulepunktet, blir det noe meningsløst den siste setningen i kulepunktet. Tanken i seg selv er bra, om at det kreves mer sammenheng og frigjøring av ressurser.

Kapittel 14 Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen

- Retten til spesialundervisning i opplæringsloven § 5-1 erstattes av en rett til *ekstra tilrettelegging i opplæringen*. Denne retten utløses når eleven ikke har et tilfredsstillende læringsutbytte. Tilretteleggingen omfatter det mangfold av tiltak som settes verk i form av personellressurser, materielle ressurser og organisatoriske tiltak.

Kommentar: PPT er ikke enig i nytt navneforslag. Det nye navnet er forvirrende i forhold til innhold, og i forhold til begrepet "tilpasset opplæring" som ennå ikke er klart for alle. Navnebyttet vil virke mot sin hensikt, og mot det som blant annet fylkesmennene har pålagt oss, og som viser seg å være nødvendig, nemlig å sikre elevers rett til en tilfredsstillende opplæring. Forslaget svekker enkeltelever og foreldres mulighet for å "kjempe" for sitt barn med tanke på å få rett hjelp til rett tid,

noe de også må i dag. Vi støtter Hagtveits navneendringsforslag "rett til spesialpedagogisk hjelp" eller vårt forslag "rett til spesialpedagogisk opplæring". Mye av spesialundervisningen i dag, er ikke grunnet på spesialpedagogikk. Hva som utløser retten til "ekstra tilrettelegging", er det som gjelder pr i dga ifht spesialundervisning.

Retten til spesialpedagogisk hjelp for førskolebarn utløses av andre faktorer enn for skoleelever, og med Midtlyngutvalgets nye forslag om mulig vedtak uten sakkyndig vurdering, vil det være uklart hva som utløser denne retten. Det forutsettes at PPT er drøftingsparter for evt å finne ut dette, er det pr i dag ikke realistisk ut fra antall barn/barnehager versus antall PP-ansatte. Levanger kommune har ca 1,5 st PPT'ansatt (Rådgiver + logoped) på 40 barnehager (31 private og 9 kommunale). Barnets rettigheter vil med dette bli svekket.

- Når tiltak som er satt inn for å bedre læringsutbyttet ikke har hatt ønsket effekt, må barnehage/skole og PP-tjeneste samhandle om den videre tilretteleggingen.
Kommentar: Dette gjøres også i dag. Hvem skal bestemme kritisk grense?
- Den som har ansvaret for gjennomføringen av ekstra tilrettelegging i opplæringen, må ha relevant kompetanse til å møte de utfordringene som ligger til grunn for tilretteleggingen, eksempelvis spesialpedagogisk kompetanse. **Kommentarer:** Bra med tydelighet i formalkrav. Hvis det gjelder sammensatte vansker som sosial og spes.ped.vansker, angst og skolevegring, så kan kravet være annet enn spesialpedagog.
- Individuell opplæringsplan slik denne beskrives i opplæringsloven § 5-5 skal inngå i læringsboka. **Kommentarer:** IOP (og halvårsrapporten) er juridiske pålagte dokument (fra opplæringsloven). IOP er elvens læreplan i aktuelt fagområde. Hvordan vil dette fungere inn i en generell/ordinær læringsbok? Dette må det tas høyde for. En kan ellers se for seg at IOP og Halvårsevalueringer kan være en del av læringsboken på lik linje med at den er en del av IP (Individuell plan).
- Vedtak om ekstra tilrettelegging i opplæringen kan fattes uten sakkyndig vurdering slik det forutsettes i dagens § 5-3 i opplæringsloven, men basert på barnehagens og skolens egen saksforberedelse, gjort i samarbeid med PP-tjenesten.

Kommentar: Ekstra tilrettelegging ut fra dagens betydning (dvs ikke spes.underv.) kan gjøres av skolen og barnehagen i dag også, og da under navnet ordinær opplæring. Til det er det ikke nødvendig med navneendring. Det er kun til forvirring å ha enkeltvedtak ang opplæringen både med og uten sak.vurdering. Skolene har stor handlefrihet inntil retten til spesialundervisning gjelder. PPT kan være drøftingspartnere, men at det skal gjøres enkeltvedtak ut fra synsing ønsker PPT ikke å være en del av. Vi har alt for ofte sett at grundige sakkyndige utredninger av elevens vansker, har vist seg å være av en annen karakter enn det skolen (og PPT) i første omgang tenkte. Det er først og fremst dette en PP-tjeneste skal ta høyde for, og gi en grundig og rett tilråding ut fra elevens behov og forutsetninger.

PPT ønsker å være mer ute i skolene og barnehagene, men det krever på nytt betydelig mere PP-ressurser. Det er svært kort tid som hver skole har med sin PP-kontakt med tanke på samhandling og kompetanseutvikling, og barnehagene har betydelig mindre.

- Det skal utarbeides sakkyndig vurdering dersom
 - det er sannsynlig at det må gjøres avvik fra læreplanen
 - skolen ikke har den nødvendige kompetanse
- Kommentar:** Skolen har ikke nødvendig sakkyndig kompetanse
- foresatte og barnehagen/skolen krever det
 - tilretteleggingen vil kunne forutsette større organisatoriske endringer
 - Rett til ekstra tilrettelegging før opplæringspliktig alder hjemles i barnehageloven.

Kommentar: Retten om ”spesialpedagogisk hjelp” må hjemles i barnehageloven (ikke navneendring). Se tidligere kommentar. Retten utløses av andre faktorer enn for skoleelever. Med Midtlyngutvalgets nye forslag om mulig vedtak uten sakkyndig vurdering, på bakgrunn av å ha PPT som drøftingsparter, er dette pr i dag umulig ut fra antall barnehager vs antall PP-ansatte (vi har 1 PP-ansatt på 40 barnehager, derav 31 private). Dette vil svekke barnets rettssikkerhet. Her er behovet stort for ekstra ressurstilgang med tanke på tidlig innsats.

- En rett til ekstra tilrettelegging på grunnskolens område for voksne. Behovet for en lovfestet rett til ekstra tilrettelegging i videregående opplæring som er organisert særskilt for voksne utredes.

Kapittel 15 Tilpassede og fleksible opplæringsløp

- Læreplanverket for Kunnskapsløftet gjennomgås med sikte på å gi fagplanene tydelige innholdsmomenter, og sørge for at det blir et helhetlig og konsistent styringsdokument og arbeidsgrunnlag for opplæringen. **Kommentarer:** Bra med tydelighet. Det bør også gjelde generell læreplan.
- Det utvikles differensierte læreplaner i fellesfagene for studieforbereende og yrkesforberedende utdanningsprogrammer som kan imøtekomme elever på yrkesfaglige utdanningsprogrammer bedre enn i dag. **Kommentarer:** Bra. Ungdomsskolene trenger fokus og muligheter for mer praktisk tilnærming for læring.
- Barnehage- og skoleeiere forsterker rutinene for overganger og samarbeid mellom barnehage, skoler og lærebedrifter.
- Fylkeskommunene videreutvikler og gjør opplæringstilbud med avvik fra læreplanen tilgjengelig for elever som ved overgang fra grunnskole til videregående opplæring ikke har forutsetninger for studie- eller yrkeskompetanse.
- Fylkeskommunen oppfordres til å bruke insentivordninger for å tilrettelegge for at lærebedrifter kan ta imot lærlinger med behov for særskilt oppfølging.

- Alle elever i yrkesfaglige utdanningsprogrammer får tilbud om et 2 + 2-løp uavhengig av om de får læreplass eller ikke. Dersom eleven ikke får plass i lærebedrift, skal fylkeskommunen utvikle et tilbud med to års varighet på linje med opplæring i bedrift, eksempelvis gjennom en elevbedrift. **Kommentarer: Bra**
- Partene i arbeidslivet vurderer gjeldende regulering av funksjonstilleggene mellom yrkes- og utdanningsrådgivere og sosialpedagogiske rådgivere.
- Rådgivningstjenestens sosialpedagogiske funksjon evalueres, og oppgavene vurderes i sammenheng med PP-tjenestens og oppfølgingstjenestens oppgaver.

Kapittel 16 PP-tjenesten og Statped tettere på

- PP-tjenesten skal være tettere på barnehager og skoler, og videreutvikle kompetanse på læringsmiljø, problematferd og sammensatte lærevansker.
Kommentar: Bra at PPT skal være tettere på, det vil være behov på flere områder enn dette, men her mangler en av de største henvisningsgrunnene, språk (inkludert lese- og skrivevansker). Dette må med.
- Det tas inn en bestemmelse om PP-tjenesten i barnehageloven.
- Det etableres et nasjonalt utviklingssenter for PP-tjenesten, underlagt Utdanningsdirektoratet, med faglig tilknytning til et universitet eller en høyskole. Sentret gis en økonomisk ramme på ca. seks fagårsverk – 8 mill. kroner. **Kommentar: veldig bra**
- Det etableres et femårig kompetanseutviklingsprogram for PP-tjenesten og tjenestens samarbeidspartnere med en økonomisk ramme på ca. 50 mill. kroner per år.
Kommentar: Veldig bra. Her må det i tillegg være en kontinuitet som sikrer PPT i forhold til faglig fordypning og veiledning som er lagt inn i faste rammer.
- Statped organiseres i **fire** samorganiserte og samlokaliserte spesialpedagogiske regionsentre (Sørøst, Vest, Midt og Nord), sammenfallende med helseforetakenes regionsstruktur. Regionsentrene lovfestes. **Kommentarer:** PPT støtter dette, men alle bør ha kompetanse på lavfrekvente grupper.
- De midler som frigjøres i form av reduserte fellesutgifter og redusert husleie ved samorganisering og samlokalisering av sentrene, avsettes midlertidig som omstillingsmidler slik at de nye regionsentrene kan utvikle sin nye rolle.
- Regionsentrenes oppgaveportefølje skal innbefatte spisskompetanse på fagområdene syn, hørsel, språk/tale/kommunikasjon, ervervet hjerneskade og omfattende og sammensatte lærevansker.
- Sentrene/avdelingene for sammensatte lærevansker avvikles i sin nåværende form. 30 av 145 årsverk overføres til de regionale spesialpedagogiske sentrene for å ivareta behovet for kompetanse innenfor områder med lav forekomst knyttet til omfattende og sammensatte lærevansker.
- Med bakgrunn i reduserte behov avvikles etter hvert de statlige hørselsskolene på grunnskolens nivå.

- Skoledriften ved Briskeby skole og kompetansesenter og Andebu kompetanse- og skolesenter søkes godkjent i privatskoleloven da behovet synes å være stabilt.
- SEAD (Samisk spesialpedagogisk støtte) med nåværende ressursramme tas ut av Statpeds portefølje og legges under Utdanningsdirektoratet som et nasjonalt senter for samisk spesialpedagogisk støtte. Senteret knyttes faglig til Sámi allaskuvla (Samisk høyskole). Ressursrammen økes ut over dagens nivå med ca. fire fagårsverk – 3 mill. kroner.
- Lillegården kompetansesenter med nåværende økonomiske ressursramme tas ut av Statpeds portefølje og legges under Utdanningsdirektoratet som et nasjonalt senter for læringsmiljø og problematferd. Senteret knyttes faglig til et universitet eller en høyskole. Utvalget er delt i hvorvidt plasseringen gjøres varig eller for en prosjektperiode på fem år, hvorefter man vurderer videre tilknytning.
- **Etter at de foreslåtte tidsbegrensede tiltakene er avsluttet, brukes de frigjorte midlene til å styrke PP-tjenesten i kommuner og fylkeskommuner. KS og Kunnskapsdepartementet avtaler nærmere hvordan dette skal skje.**

Kommentar:

Bra med forslag om å styrke PP-tjenesten, men dette forslaget er ikke godt nok.

Det er avdekket av statlige tilsyn (jfr utvalget) at et stort omfang av elever ikke har et forsvarlig utbytte av opplæringen med fravær av tilpasset opplæring, det vil si brudd på opplæringsloven.

I tillegg er det avdekt at barn/elever står opp til 12 mnd på venteliste hos PPT, med begrunnelse manglende kapasitet/ personell til å utrede saker med tilråding om barn/ elevers rettigheter. Dette er et klart brudd både på opplæringsloven og forvaltningsloven § 11a.

Staten må sette inn tiltak for styrking av bemanningen av PPT-kontor så raskt som mulig for å sikre disse barn/elevers rettigheter også sett i lys av det vi vet om tidlig innsats.

Det må ikke være opp til kommunen å fastsette bemanning i PP-kontor, det må være klare statlige føringer. PPT gjør

Kapittel 17 Helhet krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid

- Bestemmelser om individuell plan hjemles i barnehageloven og opplæringsloven.
- Bestemmelsene i dagens særlover om individuell plan harmoniseres i de aktuelle lovverkene.
- Opplæringsområdet i individuell plan for voksne presiseres.
- Det oppfordres til mer aktiv bruk av informert samtykke.

- Det innføres rett til én tjenestekoordinator (personlig koordinator) ved behov for langvarige og koordinerte tjenester. **Kommentar: ja bør samordnes og koordineres, med helse som hovedansvarlig.**
- Det foretas en tydelig grenseoppgang av ansvar mellom spesialisttjenesten innenfor opplæringssektoren (spesialpedagogiske regionsentre) og spesialisthelsetjenestene (barne- og ungdomsklinikkene) og deres oppgaver overfor kommunene.
- Spesialisttjenesten innenfor opplæringssektoren (spesialpedagogiske regionsentre) og spesialisthelsetjenestene (barne- og ungdomsklinikkene) inngår samarbeidsavtaler.
- PP-tjenesten får selvstendig henvisningsrett til barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) og barnehabiliteringstjenesten (HABU). **Kommentar: Bra. BUP forventer at kommunenivå er samkjørt for henvisning. Dette er en utfordring i kommunene, som det burde ha vært lagt føringer for (Eks kopi av henvisning og epikrise til aktuelle samarbeidspartnere).**
- Det legges til rette for økt samarbeid mellom PP-tjenesten og oppfølgingstjenesten **Kommentar: Bra**
- Kommunene, fylkeskommune og NAV inngår forpliktende samarbeidsavtaler for å sikre at ungdom er i arbeid eller utdanning.
- Det iverksettes tiltak for at barn under barnevernets omsorg /i barnevernets tiltak får oppfylt sine rettigheter etter barnehageloven og opplæringsloven.
- Det må klargjøres hvem som har ansvar for tilbud etter skoletid for de som har behov for det etter 7. trinn.

Kapittel 18 Kompetanse på alle nivåer

- Den allmenne kvalifiseringen i relevante grunnutdanninger følges nært opp og styrkes ut fra behovet for kompetanse knyttet til ekstra tilrettelegging i opplæringen, herunder spesialpedagogiske emner. **Kommentar: veldig bra.**
- Ordningene for etter- og videreutdanningstilbud blir styrket, både når det gjelder allmenn kvalifisering og kvalifisering med hensyn til barn og elever med behov for ekstra tilrettelegging.
- Grunn-, etter- og videreutdanning for lærere samordnes innenfor rammene av GNIST.
- Barne- og ungdomsarbeidere får hevet sin kompetanse på læringsmiljø og vanlige læringsutfordringer hos barn, slik at de kan bidra til en inkluderende barnehage og skole.
- Samspillet mellom kartlegging, evaluering og tiltak styrkes som kompetansefelt i lærerutdanningene. **Kommentar: Bra**
- Profesjonsorienteringen i de disiplinorienterte masterutdanningene blir styrket når det gjelder praktisk-pedagogisk orientering, krav til praksis i studiene og rådgivning ved starten av yrkeskarrieren.

- Dagens utdanningstilbud til rådgivere i grunnopplæringen gjennomgås og vurderes med utgangspunkt i kompetansebehovene i rådgivningstjenesten.
- Det etableres et etter- og videreutdanningstilbud for sosialpedagogiske rådgivere.
- Det etableres et femårig kompetanseutviklingsprogram for barnehager og skoler som skal bidra til utviklingsarbeid, veiledning og kompetanseheving knyttet til vanlige lærevansker hos barn og unge. Programmet gis en økonomisk ramme på ca. 19 mill. kroner per år. **Kommentar: Bra**
- Det inngås forpliktende samarbeidsavtaler mellom de spesialpedagogiske regionsentrene og universitets- og høyskolesektoren.
- De nasjonale sentrene under Utdanningsdirektoratet gis et tydelig ansvar for å bidra til utvikling innenfor ekstra tilrettelegging på sine områder.
- Forskningen knyttet til barn, unge og voksne med behov for ekstra tilrettelegging i opplæringen styrkes. Det er behov for å heve kvaliteten på denne forskningen, slik at kunnskapsgrunnlaget for politikkutforming og praksis styrkes. Dette bør skje innenfor *Utdanning 2020*.
- Samarbeids- og koordineringskompetanse og kunnskap om andre yrkesgrupper det er aktuelt å samarbeide med, sikres bedre i pedagogiske og helse- og sosialfaglige yrkesutdanninger.

PPT Levanger støtter Barneombudets høringsuttalelse av 20.9.2009. PPT kjenner imidlertid ikke til at det er gjort forskning som sier at bedre tilpasset opplæring gir mindre behov for spesialundervisning.